

Landsbygdsnytt

Läget inom landsbygdsprogrammet
Aktuellt om jordbrukarstöd
Ekologisk produktion – Gårdsbesök i Leksand och Åshammar
Kurser på gång

Årets ängsbrukare i Dalarna

Lena Lindh

JURYNs MOTIVERING:

Årets ängsbrukare sköter en artrik slätteräng vid finnbosättningen Vattaå.

Lena Lindh tog över skötseln från sin morbror och har fortsatt en månghundra-årig tradition.

Ången i Vattaå är del i ett levande jordbruk som Lena driver, med stort engagemang för traktens gamla åker-, ängs- och hagmarker, och som bidrar till ett levande landskap söder om Tyngsjö.

Priset delas i år ut för sjätte gången. Juryn består av en representant vardera från Dalarnas fornminnes och hembygdsförbund, LRF, Naturskyddsföreningen och Länsstyrelsen.

Priset delas ut för att uppmärksamma det viktiga arbetet med skötsel av slätterängar och sporra till fortsatta insatser.

Landshövding Ylva Thörn lämnar över diplom och silverlie till Årets ängsbrukare Lena Lindh. Foto: Märta Ohlsson

Läget inom landsbygdsprogrammet

Sverige har aviserat att en programändring ska göras i landsbygdsprogrammet. Totalt sett ska programmet minska samtidigt som medel för fortsatt bredbandsutbyggnad kommer att prioriteras.

Beslut om programändringen skulle tas i maj i år men det finns just nu inte någon politisk enighet om hur denna ska se ut. Två tredjedelar av den ursprungliga budgeten lades ut på länen och en tredjedel har hållits inne. Det är alltså den sista tredjedelen som vi inte vet alls om och när den kan komma att fördelas.

I praktiken betyder det för er, som har eller ska söka pengar, och för länsstyrelserna, som ska handlägga dessa ärenden, att det saknas pengar inom flera åtgärder. Även om inte allt har beslutats ut så finns det, på grund av våra långa handläggningstider, ansökningar som överstiger de medel som finns kvar.

SÅ HÄR SER DET UT I SEPTEMBER 2017:

I dagsläget finns utrymme för fler ansökningar inom:

- Investeringstöd till förnybar energi, om man till exempelvis har planer på att investera i en solcellsanläggning på sin lantbruksfastighet. Observera att energin som produceras ska användas till jordbruksverksamheten och eller till försäljning, inte för privat bruk. Andra företag kan också söka för produktion av förnybar energi, dock inte för solenergi, och endast för försäljning.
- Investeringstöd för energieffektivisering inom lantbruksföretag, exempelvis ny belysning, effektivare ventilation i stall, samt investeringar i energigrödor.
- Investeringstöd för att minska utsläppen av växthusgaser och ammoniak inom lantbruksföretag, exempelvis

satellitbrunn, överdrag till gödselbrunn, särskild utrustning för spridning och myllning.

- Det kan även finnas utrymme för fler ansökningar inom Investeringstöd för fler jobb på landsbygden. Stödet kan sökas av alla typer av företag för främst byggnationer eller inköp av produktionsutrustning. Kan även sökas av lantbruksföretag som vill diversifiera sig men inte i förädlingsföretag.
- Stöd till investeringar i infrastruktur för rekreation och turism samt för turistinformation

I Gävleborg finns också medel inom följande åtgärder:

- Förädlingsstöd för kort livsmedelskedja och lokala marknader
- Stöd till utveckling av natur och kulturmiljöer
- Stöd till samarbete för att skapa nya jobb
- Stöd till samarbete mellan aktörer inom jordbruk samt inom livsmedelskedjan

Hör gärna av er innan ni skickar in en ansökan för aktuell information kring läget med budget osv. Tänk även på att ansökan ska skickas in före det att man betalar eller påbörjar något med koppling till investeringen.

Dalarna: Henrik Hansson, 010-225 02 41, henrik.hansson@lansstyrelsen.se

Gävleborg: Håkan Sundelin, 010-225 14 29, hakan.sundelin@lansstyrelsen.se

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Länsstyrelsen
Gävleborg

Redaktion:

Ann Marie Fagerberg, Berit Löfgren, Sten-Rune Lundin, Jenny Larsson, Märta Ohlsson, Kristin Larsson

Ansvarig utgivare: Mats Hindström

Layout: DietmarDesign | **Tryck:** Danagårds LITHO AB | **Upplaga:** 5 500 ex

Adressändringar och prenumerationer:

Gisela Kayal 010-225 02 48, gisela.kayal@lansstyrelsen.se

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling - Europa investerar i landsbygdsområden

Aktuellt om jordbrukarstöd

Kommande utbetalningar av jordbrukarstöd

Här kan du läsa om den preliminära utbetalningsplanen för jordbrukarstöden.

Stödform	Delutbetalning påbörjas (% som betalas ut av ansökt belopp)	Slututbetalning påbörjas (andel av stödet som återstår att betala ut)
Stödår 2017		
Miljöersättning för betesmarker och slätterängar (programperiod 2014-2020)	Slutet av oktober (75 %)	Slutet av december för enbart allmän skötsel och enbart åtaganden med startår 2017
Kompensationsstöd	Slutet av oktober (75 %)	Slutet av december
Ersättningar för ekologiska produktionsformer	Slutet av oktober (75 %) Början av december ytterligare 10%	
Miljöersättning för minskat kväveläckage	Slutet av oktober, om åtagandets startår är 2017 (75 %)	
Miljöersättningar landsbygdsprogrammet 2007-2013	Slutet av oktober (75 %)	Slutet av december
Nationellt stöd för bär, grönsaker, potatis, smågrisar och getter	Ingen delutbetalning	Slutet av november
Miljöersättning för skyddszoner	Slutet av december, om åtagandets startår är 2017 (95 %)	
Gårdsstöd	Ingen delutbetalning	Slutet av december
Förgröningsstöd	Ingen delutbetalning	Slutet av december
Nötkreatursstöd	Ingen delutbetalning	Slutet av december
Stöd till unga jordbrukare	Ingen delutbetalning	Slutet av december
Miljöersättning för fäbodbete	Ingen delutbetalning	Slutet av december
Miljöersättning för skötsel av våtmarker och dammar	Ingen delutbetalning	Slutet av december
Miljöersättning för restaurering av betesmarker och slätterängar	Ingen delutbetalning	Slutet av december
Stödår 2015 och 2016		
Kompensationsstöd vid arealavvikelse som ger avdrag	Påbörjad	Slutet av oktober (sista 15 %)
Miljöersättning för minskat kväveläckage	Slutet av oktober, för åtagandets startår (95 %)	
Miljöersättning för betesmarker och slätterängar (programperiod 2014-2020)	Påbörjad	Slutet av december (sista 15 %)
Ersättningar för ekologiska produktionsformer	Påbörjad (85 %) Början av december ytterligare 10 %	Slutet av december för dig med bara växtodling i åtagandet för ekologisk produktion och bara åtaganden med startår 2015 (sista 15 %)
Miljöersättning för skyddszoner	Slutet av december, för åtagandets startår (95 %)	

Håll dig uppdaterad med det senaste kring utbetalningarna på www.jordbruksverket.se. För att hålla koll på dina utbetalningar kan du logga in på Mina sidor på Jordbruksverkets hemsida. På Mina sidor kan du även se ditt beslutsbrev lite tidigare än du får det i brevlådan. Du hittar beslutsbrev på första sidan du kommer till när du loggat in, under rubriken Kommunikation i mina ärenden. Tyvärr kommer beslutsbrev även 2017 vara försenade då Jordbruksverket prioriterar utbetalningar framför funktion för att hantera brev.

PÅMINNELSE OM JORDBRUKSAKTIVITET

Senast den 31 oktober varje år måste du ha utfört mekanisk jordbearbetning, odling med etablerade metoder, skörd eller bete samt putsning, avslagning eller motsvarande. Det gäller all mark som du söker gårdsstöd, förgröningsstöd, stöd till unga jordbrukare och kompensationsstöd för. Om betesmarker, slätterängar och fäbodbeten ingår i ett miljöersättningsåtagande så kan man göra undantag från aktivitetskravet. Enstaka år kan man för högst 25% av

de skiften som ingår i åtagandet avstå från utbetalning och då behöver man inte heller uppfylla aktivitetskravet på de skiftena. Detta kan göras högst vartannat år. Åkermark som läggs i träda behöver inte skötas genom aktiv jordbruksverksamhet under det första året som träda.

Länsstyrelsen Gävleborg: Pernilla Månsson
pernilla.mansson@lansstyrelsen.se
010-225 14 44

Länsstyrelsen Dalarna: Helena Magnusson
helena.a.magnusson@lansstyrelsen.se
010-225 03 94

Besök hos Kenneth Back i Hagen, Leksand

Det är en gråmulen dag i början på juni där regnet hänger i luften när jag svänger in på gårdsplanen hos Kenneth. Just denna dag var tänkt för att så det sista men vädret sätter stopp för sådd, nu får det bli andra sysslor under dagen. Över en kopp kaffe berättar Kenneth att han startade handelsbolaget 1997 tillsammans med sin farbror som drivit verksamhet på gården sedan 1963. Kenneth hade även innan 1997 jobbat på gården, varvat med annat jobb.

Gården har cirka 250 ekologiska djur totalt och cirka 120 kalvningar om året, kalvningarna sker på ströbädd. Inga tjurar eller stutar föds upp till fullvuxna djur utan de hålls kvar tills dess att de är ca 7-8 månader för att sedan skickas vidare till ett lantbruk i Dala-Järna. Djuren betar dels runtomkring gården men är även utspridda på fåbodbeten, bland annat Fallsbjörken och Ljusbodarna, en del djur går även på ett naturvårdsområde i området, detta i sig innebär mycket arbete med att transportera djur åt olika håll.

Det som odlas är främst grönfoder/ärter för att kunna förnya vallarna, ingen egen spannmål odlas, djuren äter främst grönfoder. Vi kommer in på diskussion överlag kring lantbrukets framtid och hur Kenneth ser på framtiden. Kenneth sammanfattar läget att just nu är räntan låg men hur ser framtiden ut, vad händer efter 2020, hur kommer Brexit att påverka nästa stödperiod efter 2020? Priserna på kött är ganska bra för tillfället, det är först nu som vi något så när fullt ut får kompensation för det producerar. Samtidigt är slaktpriserna

desamma nu som innan EU inträdet påpekar han. Överlag tycker Kenneth att läget och livet som lantbrukare är helt ok, han hoppas att köttpriserna får ligga kvar på den nivå de ligger idag. Kenneth tycker att han både personligen och ekonomiskt återhämtat sig en del efter stallbygget 2011, vilket känns skönt.

Vi tar en tur in i stallen som byggdes 2011, mitt under en av de kallaste vintrarna på senare år vilket gjorde bygget till en extra utmaning. Stallet upplevs som ljust, luftigt och rymligt och det råder ett lugn bland djuren,

några kor har precis kalvat, en ko är på gång att kalva när som helst, så extra övervakning gäller. Stallet är uppdelat i olika sektioner där djuren flyttas runt beroende på ålder.

En del av stallet utgörs av djupströbädd, Kenneth ser dock en stor fördel med att stallet till största del är byggt enligt liggbås med körbart foderbord i mitten. Det kostar oftast mer att bygga med liggbås men det betalar sig oftast i längden. Dessutom sparar man pengar på strömmaterial och systemet gör det mer lättarbetat. En annan sak som han uppskattar är fodervagnen som underlättar arbetet.

Djuren säljs uteslutande till Faringe slakteri utanför Heby och som nämns ovan så skickas livdjuren till Dala-Järna. Kenneth tycker att Faringe sköter det hela bra och de hanterar ekologiskt. Vi kommer in på hur och varför han har

valt att vara ekologisk. Till en början var gården uppdelad där spannmål och potatis odlades konventionellt medan djuren var ekologiska, sedan 2015 är dock hela verksamheten inklusive odlingen ekologisk. Kenneth ser att framförallt ekonomin blir bättre med ekologiska dikor, det är även enklare att hantera grovfoder till dikor och i och med att ingen spannmål odlas längre kan antalet maskiner på gården minskas, vilket spar pengar. Framförallt säger Kenneth att det är skönt att slippa hålla på med bekämpningsmedel. Handels gödsel kan han acceptera men just att slippa hålla på med sprutan ser han som en klar fördel, vem vet vad kemikalierna hamnar, spår av kemikalier har bland annat hittats i vattenprover i närheten säger Kenneth, det känns skönt att inte ytterligare bidra till det. I övrigt brukar Kenneth förespråka ekologisk produktion för grannar och kollegor, utan att nedvärdera det ena eller det andra. Ett tag hade han planer att tillsammans med en granne odla ekologisk potatis men energin att dra det vidare har hittills inte funnits. Vi kommer även in på vad det innebär att vara lantbrukare, svårt med ledighet, vill någon ta vid gården, hur lösa det i så fall och att gården är för liten för att kunna försörja två anställda men samtidigt på gränsen för vad en person klarar av. Han brukar dock ta in två yngre personer under säsong som då hjälper till. Det finns mycket att prata om men vår pratstund börjar ta slut, precis när jag ska åka kommer en person för att hämta en rundbal, en typisk dag på gården fortsätter!

Text och foto
Henrik Hansson,
henrik.hansson@lansstyrelsen.se

Här är vi

– Pauline och Linnéa –
nya handläggare av
förprovningar och
jordbrukarstöd på
Länsstyrelsen i Dalarna!

Linnéa Gustafsson Pauline Klasson

Flera av de frågor vi får handlar om en åtgärd är förprövningspliktig eller inte. Alla stall, andra förvaringsutrymmen och hägn för hästar eller livsmedelsproducerande djur måste förprövas när det byggs nytt, byggs om eller byggs till. Man behöver även förpröva om man inreder ett stall åt ett annat djurslag än vad som hållits där tidigare eller om man gör en ändring i stallet som har stor betydelse för djurskydd och djurhälsa, till exempel byter inredning.

UNDANTAG FRÅN FÖRPRÖVNING

Fastän man planerar en åtgärd som stämmer in med föregående exempel så finns det undantag. Om man har färre än 5 hästar, 20 nötkreatur, 20 vuxna får, 40 lamm eller 500 fjäderfän så behöver man inte förpröva. Det behövs inte heller om man bygger en ligghall för väderskydd som rymmer det dubbla antalet djur som nämndes ovan eller om man bygger permanenta sjukboxar. Det finns fler undantag som inte får plats i den här spalten, så om du har frågor om förprovning i ditt eget specifika fall är du välkommen att kontakta oss på uppgifterna nedan.

Pauline Klasson
010-225 0403
pauline.klasson@lansstyrelsen.se

Linnéa Gustafsson
010-225 02 54
linnea.gustafsson@lansstyrelsen.se

Ekologisk växtodling med MIDA

Grunden till MIDA Lantbruk och Entreprenad bildades för fem år sedan när Mikael och Daniel Olofsson tog över föräldragården. Sen dess har det hänt mycket på gården men den ekologiska produktionen består, om än i större skala idag. Mycket av framgången i odlingen tycker de är kopplat till djuren på gården. – Våra kor är motorn i vår ekologiska odling, medger Mikael Olofsson.

Pia Björnell, Hushållningssällskapet.
Foto: Birgitta Persson

I början på juli såg vårvetet mycket frodigt ut och Mikael Olofsson är nöjd med årets skörd.
Foto: Pia Björnell

MIDA Lantbruk består av Mikael Olofsson, Nathalie Borgman, Daniel Olofsson och Anna Bergström och återfinns runtom Kungsgården och Åshammar. Företaget driver ekologisk mjölkproduktion med 45-50 mjölkkor, egen rekrytering och har även stutar som föds upp till slakt. Växtodlingen omfattar 340 ha. Förutom lantbruket så utgör entreprenad en stor del av företagets omsättning.

FINA SPANNMÅLSSKÖRDAR 2017...

2017 har varit ett bra spannmåls- och trindsädsår för MIDA. – Vårspannmålen är ännu inte färdigtröskad men det som har skördats hittills ligger runt 4 ton/ha, berättar Mikael Olofsson glatt. Ärtorna låg ner när vi tröskade men gick bra att ta rätt på i alla fall, även där ser det ut som vi snittar nästan 4 ton/ha. Höstvetet har gett stor volym, 5,5-6 ton/ha, men klarar som vanligt för MIDA inte brödkvalité. – Vi når inte upp i de proteinnivåer som krävs, vi behöver en metod som kan ge kväve senare i höstvetets utveckling än nu, säger Mikael Olofsson. Där kommer en Cameleon in i bilden, men det handlar mycket om vilket håll vi vill utveckla verksamheten. Ska vi skaffa fler djur så får vi prioritera grovfodret.

... MEN SNÅLT MED GROVFODER

Vallskördarna har varit mycket varierande i år och överlag sämre. – Tredjeskörden är ännu inte helt bärgad men det ser ut som vi kommer ligga precis på gränsen när det gäller totalmängden foder, erkänner Mikael Olofsson. Förstaskörden blev ändå ganska bra eftersom vi väntade lite, fortsätter han, men andraskörden var katastrof! Det regnade ingenting och var kyligt. Men nu till tredjeskörden har vi fått regn och skörden ser ut att vara i samma storleksordning som första. Framöver funderar vi på ifall vi ska börja odla lite grönfoder för att dryga ut fodertillgången, och kanske börja gödsla vallarna mer.

VALLEN HAR STOR BETYDELSE

I de flesta av MIDA Lantbruks vallar frodas lusern. MIDA kör på en egenkomponerad vallfröblandning som innehåller tre olika kvävefixerare: rödklöver,

vitklöver och så lusern. Oftast tar sig deras lusern bra men det är stor variation. För att gynna baljväxterna gödslas inte vallen första året och första skörd får aldrig flytgödsel heller. I fröblandningen sällskapar kvävefixerarna med timotej, ängssvingel och engelskt rajgräs. Förutom vallens kvävefixerande effekt ser Mikael Olofsson andra fördelar med vallen: – Vall är ett måste för att minska rotagräs i ekologisk odling, tycker Mikael Olofsson. Treåriga vallar ligger ständigt med i vår växtföljd och det är fantastiskt bra att vi har avsättning för vallen via våra nötkreatur. MIDA Lantbruk har mellan 40-50 % vall i växtföljden och det ger goda förutsättningar att klara av tistel utan att behöva använda specialiserade mekaniska ogräsbekämpningsmetoder såsom radhackning.

BEARBETNING A OCH O

Traditionell mekanisk bearbetning behövs dock en del. – Vi tycker att vårplöjning har gett bra resultat mot flera rotagräs, berättar Mikael Olofsson. 2017 vårplöjdes nittio procent av deras spannmålsareal. Men det räcker inte med att få till en lyckad plöjning. Efter skörd bearbetar MIDA Lantbruk jorden direkt med en tallriksharv eller kultivator med gåsfötter. – Vi kör intensivt, ibland upp till tre gånger, säger Mikael Olofsson. I dagsläget används ingen annan mekanisk ogräsbekämpning, såsom exempelvis ogräsharv eller radhackning. Maskinparken omfattar en sexmeters ogräsharv men det brukar inte finnas tid under vårbruket och i höstgrödorna som sås på vallbrottet upplever Mikael Olofsson att de har få bekymmer med fröogräs. – Baldersbrå kan bli problem fläckvis där grödan är sämre, men annars ser det oftast hyfsat rent ut, säger

Både lusern, rödklöver och vitklöver trivs i MIDA Lantbruks slåttervallar. Foto: Pia Björnell

Mikael Olofsson. I vårspannmålen syns det mer frögräs. – Möjligtvis skulle en större ogräsharv göra att vi hann över en del av arealen. Det svåra för oss är lägligheten, ska vi ogräsharva så gäller det att vi inte kommer för sent på, annars känns det som bortkastad tid, berättar Mikael Olofsson. På längre sikt har företaget funderat på att skaffa en Cameleon, dels för ogräseffekten men också för att kunna lägga en kompletteringsgiva i syfte att få upp proteinnivåerna i höstvetet. Tanken är att då kunna mylla exempelvis flytande Vinass.

MER VÄXTNÄRING KÖPS IN TILL GÅRDEN

MIDA köper i dagsläget in pelleterat köttbensmjöl som komplement till flytgödseln från mjölkorna. – Vi kombisår EkoVäx med korn och vårvete, runt 30 kg kväve/ha, och det tycker vi har gett fin effekt.

Mikael Olofsson delar även med sig av deras erfarenheter av det pelleterade köttbensmjölet: – Vi sprider idag aldrig pellets utan att mylla, det provade vi i höstvete men det krävs verkligen en riktigt kraftig regnskur efteråt för att pellets ska kunna lösa upp sig när de ligger på ytan. Vi fick inte den effekt vi ville ha och det är inget jag kan rekommendera någon att göra.

REGELVERKET STÖRRE OCH ANTALET KONTROLLER FLER

Ekologiskt lantbruk får 1500 kr/ha i stöd för spannmål, oljevaxter och trindsäd medan vallarealen är kopplad till antalet djurenheter och kan ge som mest 1600 kr/ha. Mer inkomst i jordbrukarstöd innebär också fler kontroller. Dessutom har MIDA Lantbruk KRAV-certifierad produktion vilket innebär att det är ytterligare regler jämfört med det som

VÄXTFÖLJD

Vall I
Vall II
Vall III
Höstvete eller höstrågvete*
Ärt
(Havre/vårvete)**
Korn med insådd

*Vissa år får vårvete ersätta höstgrödorna
** Skippas ifall det finns mycket ogräs

krävs för att vara enbart EU-ekologisk. – Det blir mycket pappersarbete och i år har vi haft otroligt många kontroller, berättar Mikael Olofsson. Det är irriterande när samma sak kontrolleras fler än en gång på samma säsong.

GILLAR UTMANINGEN

Trots de negativa aspekterna med ökad administration så är det ingen tvekan för MIDA Lantbruk att det är ekologiskt de vill hålla på med: – Det jag gillar är utmaningen i ekologisk produktion, säger Mikael Olofsson. Det är så roligt när vi får allt att stämma och vi lär oss hela tiden mer och mer. Vi vill utvecklas och testa nya metoder och grödor. Kanske blir det höstoljevaxter härnäst?

Pia Björnell
070-562 02 12
pia.bjorsell@hushallningssallskapet.se

Höstvetet ger fina volymer men proteinet är svårt att nå. Foto: Pia Björnell

Dikesrensning – vad gäller egentligen?

En kurs inom Greppa Näringen om dikesrensning. Den intensiva nederbörden som tidvis förekommit det senaste årtiondet har inneburit att underhåll av diken och dikesrensningar blivit allt mer aktuellt

I denna kurs är det tänkt att med en praktisk ansats behandla detta område. Jon Wessling LRF och Petter Ström från Hushållningssällskapet håller i dagens genomgång. Under förmiddagen görs en teoretisk genomgång av dikningsföretag och vad man bör tänka på innan man påbörjar en dikesrensning.

Under eftermiddagen besöks Könighyttans avvattningsföretag för att se på olika diken och maskiner samt diskutera hur man rent praktiskt bör gå tillväga för att utföra en dikesrensning. Medverkar gör entreprenörer och personal från länsstyrelsen och LRF

Var? Västerby Bygdegård i Hedemora

När? Tisdagen den 17 oktober kl. 09,00–16,00
Kursen är kostnadsfri men du betalar på plats för lunch och fika.

Anmälan senast den 12 oktober på <https://jordbruksverket.pingpong.se/oppenkatalog> och sök på kursid 2465

En motsvarande kurs planeras att hållas på Nytorpskolan i Arbrå i början av november

Frågor:

Martin Henriksson, martin.henriksson@lansstyrelsen.se
010-224 02 44

Karin Ellgardt Fredlund, karin.ellgardtfredlund@lansstyrelsen.se
010-225 14 24

Fönsterrenoveringskurs

Börjar gårdens eller fåbodens fönster bli dåliga? Gamla fönster ofta är tillverkade av mycket bra virke. Även om fönsterbågarna ser skamfilade ut går det ofta bra att restaurera dem. Snickaren Sara May Kahl går igenom alla moment och sedan får alla prova på själva.

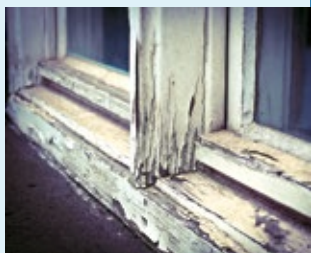
Tid: Helgkurs lördag-söndag 18-19 november kl 09.00-17.00

Plats: Övre Glamsarvet utanför Falun 5–6 deltagare

Anmälan senast:

8 november via kalendern på www.lansstyrelsen.se/dalarna/
Utrustning och fönster att öva på finns att låna.
Ta med fika och mat

Frågor: Märta Ohlsson
marta.ohlsson@lansstyrelsen.se
010-225 02 58

Ekologisk produktion – kostnadsfri omlägningsrådgivning

Går du i tankar om att starta upp eller lägga om till ekologisk produktion? Då kan du nu få hjälp genom kostnadsfri enskild gårdsrådgivning. Om du redan är etablerad ekologisk producent eller under omläggning kan du få hjälp att lösa specifika problem i din ekologiska produktion.

Intresserade kan kontakta rådgivningsföretagen direkt eller er länsstyrelse.

Ekologisk mjölk- och köttproduktion

- Agricoach, Jan-Olov Emilson, 018-12 10 10, joe@agrigoach.se
- HS Konsult AB Victoria Thuillier, 0702-36 25 45
victoria.thuillier@hushallningssallskapet.se

Ekologisk får-, get- och grisproduktion

- HS konsult Victoria Thuillier, 0702-36 25 45,
victoria.thuillier@hushallningssallskapet.se

Ekologisk växtodling

- Agricoach, Jan-Olov Emilson, 018-12 10 10, joe@agrigoach.se
- HS Konsult AB Victoria Thuillier, 0702-36 25 45
victoria.thuillier@hushallningssallskapet.se (endast Dalarna)

Ekologiska fjäderfän

- Åsa Odelros AB, 0706-97 66 11, asa@odelros.se

Ekologisk potatisodling

- HS Konsult AB, Åsa Rølin, 0730-50 00 44
asa.rolin@hushallningssallskapet.se

Ekologisk trädgårdsproduktion

Gävleborg: Karin Ellgardt Fredlund, 010-225 11 24
karin.ellgardtfredlund@lansstyrelsen.se

Dalarna: Kristina Homman, 010-225 02 45
kristina.homman@lansstyrelsen.se

Du kan alltid ringa din länsstyrelse för frågor och funderingar om rådgivning till ekologisk produktion.

- **För Gävleborg:** Karin Ellgardt Fredlund
- **För Dalarna:** Kristina Homman

Vill du och ditt företag vara med i projektet "Trädgård som resurs"?

"Trädgård som resurs" är ett projekt som vill inspirera till utveckling av de mervärden som en trädgård kan ge ett besöksföretag. Det gäller såväl den yttre miljön som möjligheten att odla egna grönsaker och bär till sin servering. Kurser och studiebesök som utvecklar den yttre miljön samt aktiviteter med inriktning på att använda lokalt odlade eller egenodlade grönsaker och bär till sin servering kommer att anordnas. Under 2017 har kursen "Vårt goda gröna kulturarv" med odling och matlagning av äldre sorter som gråärter och bondbönor från Dalarna genomförts. Under 2018 planeras bl.a. för kursen "Bondens och torparens trädgård". Målgrupp för projektet är till exempel Bed & breakfast, caféer, restauranger och gårdsbutiker på Dalarnas landsbygd.

Vill du vara med? Även du som planerar att starta upp en besöksverksamhet är välkommen.

För mer information och anmälan kontakta Kristina Homman, kristina.homman@lansstyrelsen.se, 010-225 02 45